

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

ל"א

עין משפט גזר מצוה

פט א טושי"ע א"ח ק"י ט
 ספיק א צבחה:
צ ב מ"י פ"א מהל'
 צרכות הל' צ' ופ"א
 ה' ג' ופ"ד מה' תפילין
 הלכה ו' סמו עשין טו
 טושי"ע א"ח ק"י כה ספיק
 ח וס' קמט ספיק יא:
צא ג ד מ"י פ"ח מה'
 טושי"ע הלכה יא:
צב ה שס הלכה י'

רבינו חננאל

וכן לא יאמר יהא שמיה
 רבה והדר מברך. אמר
 ליה רב ספרא משה
 שפיר קאמרת, אלא מיהו
 בתרתייהו הכא והתם, חדא
 מלתא היא, ואסוקי מלתא
 לית לן בה. מתני' מקום
 שנהגו לכפול יברך. תא
 רבי כופל בה דבריה.
 ו' אליעזר בן פוטא,
 מוסיף. ואוקימנא מוסיף
 לכפול. מאור' ולמטה.
 לברך אחרי' יברך. הפל
 במנהג הברית. ואוקמה
 אביי לא שנו אלא לאחריו,
 אבל לפניו מצוה, דקיימא
 לן כל הברכות בולן מברך
 עליהן עובר לעשייתן. פי'
 דרך הכבוד וירץ אחימעץ
 רבך. הכבוד וירץ את
 הכובד. כלומר רץ אחימעץ
 והקדים את הכובד.
פיסקא הלוקח לולב
 מחבירו בשביעית נתן
 לו אתרוג במתנה כו'.
 לא רצה לתת לו אתרוג
 במתנה, מבליע לו דמי
 אתרוג בלולב. פי' אם היה
 שוה הלולב זוז והאתרוג
 זוז (ותוהו לו שני זוזים
 בלולב, ולוקח אתרוג
 בתנא. כי פירוש לתת דמי
 שהוא כמו עין ואינו פרי,
 הייתין] אמר כי אין בו
 איסור, [נפיקא דאמרין
 לקמן שהוא אסור, ואלא
 שישית שנוכס בשביעית.
 דהניא אין מוסרין פירות
 שביעית לעם הארץ ויהו
 מסר ממוון שלש סעודות, ואם
 מסר אומר לו מעות הללו
 מחוללין כו'. פי' מוון ג'
 סעודות כד' מוון ליום
 אחד ואפילו לשבת.

אב"ל לפנינו מצוה בדרך. כי האי גוונא אמרי' גזי מגילה פ' הקורא
 את המגילה עומד (מגילה דף כ"א): וכן תנן פרק בא סימן
 (מגילה נ"א): ויש שטעון צרכה לפניו ואין טעון צרכה לאחריו ומפרש בגמ'
 לאחרי' ריחמי הוה מצי למימר לאחרי' הלל ומגילה במקום שנהגו שלא
 לצרף אחריהן אלא ריחמי פסיקא ליה
 וכמו כן הוה מצי למימר מנחת טובא
 כגון זליית וסופר וסוכה ולולב למאי
 דפי' ר"ת דאין מצרכין לשמור חוקיו
 אלא אחתפילין לחודייהו ודוקא כשמסלקן
 משום לילה וכמאן דלמיר לילה לאו זמן
 תפילין הוא':

עובר לעשייתו. מטעם זה נרין

לצרף אלולב קודם שיטולנו
 דאי לאחר שנטולו מאלגציה נפק ציה
 כדאמרי' צסוף פירקין (דף מ"ב). ומיהו
 לא מסתבר כלל דהיאך יצרך עליו והוא
 מונח בכלי הא אמר בצקומן רצה (מנחות
 נ"ה: ושם) תפילין מאימתי מצרך עליהן
 משעת הנחה עד שעת קשירה וכל
 שעה שאין המזוה מווננת צידו לעשות
 לא מיתקצר כלל לצרף עליו ושמה
 משתחיל לטולב לולב קודם שיטול
 האתרוג מצרך והיינו עובר לעשיית
 שמעבדים זה חת זה אי נמי לאחר
 שנטול שניהם אלא שוופן אחד מהן
 כדאמרינן צסוף פירקין (דף מ"ב).
 כשהפכו דאין יוצא צמנאות אלא דרך
 גדילתן כדדרשינן פרק לולב ועברה
 (לקמן מה'): מלכתבי עלי שמיס עומדים
 ואפי' נקיט להו דדרך גדילתן אפשר
 שיתכוין לעל ללאת צו עד אחר צרכה
 דלע"ג דלמרי' צסוף ראוהו (דף מ"ב).
 נה: דמלכות אינן לריבין כוונה מ"מ צבל
 כרסו לא נפיק והא דלא משני הכא
 צסוף פירקין (דף מ"ב). דמייירי צבאס
 שאינו צקי שהורף אלל צקי ללמוד אי
 נמי משום דלא גמרה מנאות עד אחר
 יענוע דמהאי טעמא נמי מצרכין אנטילת ידים אחר נטילה דלא גמר
 מנאות עד אחר ניגוז כדאמרי' פ"ק דסוטה (דף ט':) דלסור ללכול צבל
 ניגוז ידים ומיהו לו לא דמי כולי האי דיענוע אינו אלא מכשרי מנאות

ובא

צעלמא ולא מעכב כדאמרי' (פ"ק דסוטה) צסוף פירקין^א מלגציה נפק ציה
 מלכתבי עלי שמיס עומדים ויש שטעון צרכה לפניו ואין טעון צרכה
 לאחריו ומפרש בגמ' לאחרי' ריחמי הוה מצי למימר לאחרי' הלל ומגילה במקום
 שנהגו שלא לצרף אחריהן אלא ריחמי פסיקא ליה וכמו כן הוה מצי למימר
 מנחת טובא כגון זליית וסופר וסוכה ולולב למאי דפי' ר"ת דאין מצרכין
 לשמור חוקיו אלא אחתפילין לחודייהו ודוקא כשמסלקן משום לילה
 וכמאן דלמיר לילה לאו זמן תפילין הוא':

משה (ה גדול הדור: [שפיר קאמרת]. צתמיה: כל אסוקי מלמא.
 הואיל וכוונתו לגמור לית לן צה: כופל צה דברים. מלמא והלל:
מוסיף צה. צהלל מוסיף לכפול על כפילתו של רבי: **מאור' ולמטה**.
 כדפרי' לעיל [נח]. שכל המזמור כפול מראשו ועד כאן: ל"ג. דלתיא צרכה

צתמיה אלא צרכה שלאחרי: **עובר**.
קודם: ויעבור אם הכושי. קדמו לרוץ
 לפניו: **מתני' הלוקה לולב מחבירו**.
 לי נראה דהלוקה לולב מעט הארץ
 גרסי' דהא צעם הארץ קמייירי
 כדאמרי' גמ' ועם הארץ לגבי חצר
 לא קרי ליה חצירו ואי לוקח נמי עם
 הארץ מי ציית לן להחזיק חצירו
 צתשוד: **נוסן לו אתרוג צתמנה**. חצר
 שקניה השוענא כולה מעט הארץ
 צשביעית נפקי ממנו ליתן לו אתרוג
 צתמנה: **לפי שאין רשאי כו'**. גמ'
 מפרש טעמא: **גמ' מצליע ליה דמי**
אתרוג צלולב. ימכור לולב ציוקר עד
 שיתן לו אתרוג צתמנה: **ולייסי ליה**.
 דמי אתרוג צהדיא מ"ט אין רשאי
 ללוקחו צשביעית: **אין מוסרין דמי**
פירות כו'. דהתורה אמרה (ויקרא כה)
 לאכלה ולא לסחורה שכל פירות
 צביעית חייבין להצבער צשביעית הן
 ודמיהן ולא שיעשה צהם סחורתו
 להציע לאחר צביעית ולהעשיר ועמי
 הארץ חשודין על כך לפיכך אין מוסרין
 להם דמים ליקח מהם כלום צדמים
 דקעבר אלפיני עור לא תמן מכשול
 (ויקרא ע'): **יוסר ממוון שלש סעודות**.
 אלל מוון ג' מוסרים כדי חייז דליכא
 למימר לסעודת צבת הוא לרין וכוון
 שהותר צבער צבת הותר לכל ימות
 השבת: **ואם מסר**. ששכח ומסר לו:
יאמר. חצר זה שמסר לו: **מעוט הללו**.
 שמסרתי לעם הארץ זה (ה) (וכו') ותלה
 עליהם קדושת צשביעית כדאמרינן
 לקמן (ט) צביעית חספת דמיה צקדושת' מקראי: **יהו מחוללין על פירות**
שיש לו צסוף ציוס. שאינם של צביעית ויכנסו הפירות לקדושת צתמיהן:
 וצא

צעלמא ולא מעכב כדאמרי' (פ"ק דסוטה) צסוף פירקין^א מלגציה נפק ציה
 מלכתבי עלי שמיס עומדים ויש שטעון צרכה לפניו ואין טעון צרכה
 לאחריו ומפרש בגמ' לאחרי' ריחמי הוה מצי למימר לאחרי' הלל ומגילה במקום
 שנהגו שלא לצרף אחריהן אלא ריחמי פסיקא ליה וכמו כן הוה מצי למימר
 מנחת טובא כגון זליית וסופר וסוכה ולולב למאי דפי' ר"ת דאין מצרכין
 לשמור חוקיו אלא אחתפילין לחודייהו ודוקא כשמסלקן משום לילה
 וכמאן דלמיר לילה לאו זמן תפילין הוא':

הלווקח ארוב מחבירו בשביעית. פירש צקונטרס דמעט הארץ מוקמי לה בגמרא ועם
 הארץ לגבי חצר לא קרי חצירו ועל חסד דחק
 דלשכחן צדוכתי טובא דקרי ליה חצירו דתנן צפ' הניוקין (גיטין ס"ה). משאלת אשה
 לחצרתה החשודה על השביעית וצפרק צבל
 מערבין (עירובין ג). ושם האומר לחצירו לא ולקט לך תאנים מתאחתי אוכל מהן
 ערפי ומעשרך ודאי *וקמני סיפא דצ"א צעם הארץ וצצבת פרק
 שואל (דף ק'). לא יאמר אדם לחצירו שבור לי פועלים ומוקי לה צחצירו נכרי:

ולריתב ליה דמי האתרוג בהדיא. מ"ט אין רשאי ללוקחו דאי משום דלסור לעשות
 סחורה צפירות שביעית לא חשיב סחורה אלא כי ההיא
 דמסכת שביעית פ"ו (מ"ג) לא יהא לוקח ירקות שדה ומוכר צשוק אלל הוא לוקט
 וצנו מוכר על ידו לקח לעצמו והותר מותר למכור
 פי' היינו לוקט כדקמני סיפא אלל הוא לוקט וצהדיא קמני צתוספתא ולא יהא לוקט
 וכשמוכר צשוק הוא לוקט עצמו [דללקט] לאכלה אמר רחמנא ולא
 ללקט לסחורה דהיינו למכור אלל הוא לוקט וצנו מוכר על ידו דלא חשיב
 סחורה כיון דהוא לא לקיטס וצירוש' אמרי' האחין מלקטין ואחד מוכר
 על ידיהן דעל ידי הצלעה מוכר שלו ושל חצירו א"ר יוסי צר צון וצלצד
 שלא יעשו פלטור פי' ולא יהא מוכר צההוא אתרא כל שעה וסוחרי
 שביעית דתנן פ"ק דר"ה (דף כ"ג). ושם ופ' זה צורר (סנהדרין ד): היינו כי
 האי גוונא ואפשר הקונה מחצירו כדי להרויח ולמכור ציוקר היינו נמי
 סחורה וצפ' ו' דשביעית (מ"ה) תנן שאין עושין סחורה צפירות שביעית
 ולא צצרכות ולא צתרומות ולא צצבלות ולא צצטרופי' ולא צצקאסין
 ולא צצגמשי' לא משכחת שיהו כולם לענין סחורה אלא כי האי גוונא
 דצהדיא שרא רחמנא למכור כדמצי או מוכר לגכרי': **שאין מוסרין לעם
 הארץ דמי פירות שביעית**. פי' הקונט' דהתורה אמרה לאכלה ולא לסחורה
 שכל פירות שביעית חייבין להתבער צשביעית הן ודמיהן ולא יעשה
 צהן סחורתו להציע לאחר שביעית ולהעשיר וקשה דל"כ לישתרו כל
 אותן דתנן צמס' שביעית פ"ו (מ"ה) הן צביעית ואין להם ציעור וצהדיא
 פריך צשמעתין אי ציה פי' (לולב דין ט) ולולב דין ט ואלא אסר
 למכור דמיו לע"ה אלא ה"ט דליכא איסורי טובא שאין ע"ה מזה
 לאסור לקנות צהן צבהמה טמאה עבדי' וקרקע' חלוק וטילת ומגעלי'
 ואין נותנין לא לצירר ולא לצלן ולא לספן ולא לספר צשביעית לאכלה
 ולשתיה ולסיכה ולא לשאר צברים ואסור לפצוע מהן חוצו ואין
 מספר דלייניס ולאיקורים שיס צפירות שביעית שצריך לנהוג
 צהן קדושת שביעית:

יותר ממוון שלש סעודות. משמע שיס צדמי אתרוג יותר ממוון שלש
 סעודות והא דתנן פ"ו דמעילה (דף כ"ה) נתן לו שתי פירות ואמר לו לך
 והבא לי אתרוג צאחת וצאחת רמוון התם צאתרוג פסול דלא צעני ליה
 אלא לאכליה אלל הכא כשר והדר לצרכה דמיו יקריס: **מעורת
 הלאו מחולליין עץ פירות שיש ל' בביתי**. פלוגמא היא צשמעתא
 דלנועין צצרכוהו (צ"ק ס"ה: ושם) גבי כרס אס יכול לחלל מה צצדי
 חצירו ולמאן דלסר קשה מה מועיל כאן וי"ל דהכא קנסא צעלמא
 הוא ודכוותה אשכחן פרק האיש מקדש (קדושין דף נ"ה: ושם) דאין
 לוקמין צבהמה טמאה ועבדים וקרקעות צמעות מעשר שני
 ואם לקח יאכל כגודס ומפרש התם קנסא:

(א) צימות דף קי: (ב) (ג) צ"ל
 אמרי אסוקי וכו' קך הגי'
 צע"י וכו' צצרכוהי ס' דף
 כ"ג ע"צ, (ד) פסחים
 קיט: [מוס' פסחים פ"ו]
 (ה) פסחים קיט: (ס) פסחים
 ז: קיט: מנחות לה:
 מגילה ס"ה: דהה ס"ה,
 (ו) [צרכות לה: (ז) (ח) [סס]
 (ח) [צצבת קל: פ"ש"י]
 לומר רבינו צדורו צמשה
 צדורו וצביעה לה: פ"ש"י
 ויקרא דמשה קל משמע
 וחולין ג'. פ"ש"י תלמוד
 חס' (ט) [דף מ"ג: (י) ויש
 חס' צרכות מד: ומוס'
 דהה נ"ל: ד"ה ולצני צמשה
 וכו' וע"ע חוס' מנחות לו:
 ד"ה וצמרת (ס) ר"מ מ"ו,
 (ט) [דף מ"ג: (ח) [לולב]
 נמי ולולב אין לו ציעור
 כ"ל לעמיד,

תורה אור השלם

1. ויהי מה ארץ וירץ ואימר
 לו ררין ורין אחימעץ
 דרך הכבוד ויעבר את
 הברית: שמאל ב יח כ"א
 2. והוא עבר לפניהם
 וישתחו ארצה שבע
 פעמים עד גשתו עד
 ארצו: בראשית לג ג'
 3. עקלה הארץ לפניהם
 קרצו ויעברו שער ויצאו
 בו ויעבר מלפס לפניהם
 וי' בראשית: מ"ב ב יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חותם וכו'
 לעם הארץ זה ותלה כ"ל
 ומינת וכו' נמחק:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הלוקח לולב
 וכו' וקמני סיפא ב"א
 בע"ת. וכן צביעית דף י"ז
 ע"ה אי צרי וצמני צרי.

מוסף רש"י

משה. לומר רבינו צדורו
 צמשה צדורו (שבת ק"ט)
 א: ויקרא דמשה קל
 משתבע (ביצה לה): א':
 תלמוד חס' דבריה. מעט
 כופל בה דבריה. מעט
 היה כופל כגון מצרכין
 הה ולמטה (פסחים ק"ט).
 ויעבור מלכתבי לפנייהם.
 יקדים לין צבלא (פסחים
 ז): הלוקח לולב
 מחבירו בשביעית. לולב
 לוקח אדם צשביעית מעט
 הארץ, משום דתת משת
 צענכה לשיביעית היא וכל
 צהילנות הלוקח אחר מנהה
 חוץ מתארוג, ואתרוג אי
 רשאי ליקח צשביעית א"ע
 דמנהה צשביעית משום
 דאתרוג צמר לקיטתה א"ע
 ופירות שביעית היא ואין
 מוסרין דמי פירות שביעית
 לעם הארץ, שטעמה צבת
 סחורה ואין צמעין צוון
 הציבור כשכלה לחיה
 צשביעה (בבברות א').